

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«لایحه موافقتنامه همکاری و هماهنگی امنیتی بین
 جمهوری اسلامی ایران و عمان»**

مشخصات لایحه

دوره هشتم - سال دوم

شماره ثبت:

۴۰۸

شماره چاپ:

۱۰۰۸

تاریخ چاپ:

۱۳۸۸/۱۱/۱۸

مقدمه

یکی از روش‌های مدیریت استراتژیک امنیت ملی، اتخاذ تمهیدات لازم و مؤثر برای تحقق حداکثری سیاست‌های کلی قوانین برنامه است. در همین رابطه، انعقاد توافقنامه‌های امنیتی با کشورهای همسایه در راستای بندهای «۱-۳۹»، «۲-۳۹» و «۷-۳۹» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ابلاغی مقام معظم رهبری (تقویت همکاری‌های دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی با اولویت کشورهای همسایه، تقویت روابط سازنده با کشورهای غیرمتخاصم و تقویت همگرایی با کشورهای اسلامی) ارزیابی می‌شود.

دلیل ارائه لایحه

وجود خلأ قانونی پیرامون چارچوب‌های مدیریت پیش‌رویدادی جرائم سازمان‌یافته فراملی، جرائم زیست‌محیطی و نحوه معاضدت فیما بین در صورت وقوع حوادث طبیعی.

هدف لایحه

- بسترسازی برای توسعه منطقه‌گرایی امنیتی در چارچوب اصول حقوق بین‌الملل.
 - هم‌افزایی بهینه ظرفیت‌های ملی دو کشور با رویکرد ارتقای اثربخشی تدابیر بازدارنده امنیتی، انتظامی و اطلاعاتی برای مقابله مؤثر با جرائم سازمان‌یافته یا کاهش حداکثری خسارات در صورت وقوع حوادث طبیعی.
 - توسعه شاخص‌های امنیت زیست‌محیطی.

نام دفتر:

مطالعات سیاسی

مخاطبان لایحه

وزارت خارجه، وزارت کشور، وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی.

نکات مثبت لایحه

الف) با توجه به نبود سازوکارها و زیرساخت‌های امنیتی مشترک منطقه‌ای، اجرای این توافقنامه می‌تواند مقدمه‌ای برای انعقاد توافقنامه‌های مشابه با سایر کشورهای همجوار متناسب با نیازمندی‌ها، قابلیت‌های بومی، تهدیدات مشترک و الزامات منطقه‌ای باشد و بستر دستیابی به شکل‌گیری نظام امنیت‌سازی بومی و پایدار را به وجود آورد.

ب) یکی از الزامات تحقق منطقه‌گرایی که در اسناد بالادستی قوانین برنامه نیز مورد تأکید قرار گرفته؛ شناسایی و پوشش حفره‌های تقنینی، نظارتی و اجرایی با رویکرد قانونمندی همکاری‌های مشترک امنیتی، اطلاعاتی، انتظامی و حقوقی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها در سطوح دوجانبه یا چندجانبه است.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۰۱۸۶-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۸۹/۳/۲۳

در همین رابطه براساس نظریه کارکردگرایی، توسعه معاضدت‌های امنیتی دوجانبه پیرامون حوزه‌های موضوعی خاص مانند جرائم سازمان‌یافته که پتانسیل آنها در مختصات جغرافیایی امنیتی خلیج فارس وجود دارد، می‌تواند همانند یک کاتالیزور، مقدمه شکل‌گیری شرایط لازم برای انعقاد توافقنامه‌های جامع امنیتی - انتظامی را به وجود آورد.

ج) هم‌افزایی بهینه ساختارها و کاربست مناسب ظرفیت‌های امنیتی دو کشور برای تقویت ضریب امنیت مرزهای دریایی.

د) تضعیف عملیات روانی ایران‌هراسی در میان کشورهای عرب حوزه خلیج فارس.

یکی از آینده‌های تبلیغاتی ایالات متحده، تداعی شائبه برنامه‌ریزی جمهوری اسلامی ایران برای تأثیرگذاری بر روندهای سیاسی - امنیتی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است. از طرفی توسعه همکاری‌های امنیتی با کشورهای همسایه عربی می‌تواند اصطکاک و سایش سیاسی جمهوری اسلامی ایران با این کشورها را کاهش داده و منجر به تقویت امنیت نرم جمهوری اسلامی ایران در سطوح منطقه‌ای شود.

پیشتر جمهوری اسلامی ایران مشابه چنین قراردادی را با بحرین و کویت منعقد کرده بود و ساختارشناسی این توافقنامه‌ها بیانگر بازگشت تدریجی و بازتعریف سیاست‌های امنیتی این کشورها به رویکردی میانه‌رو و عقلانیت‌محور است.

ملاحظات لایحه

الف) با توجه به حجم سپاه‌هراسی در منطقه، قرارگیری برخی ساختارها و افراد حاکمیتی جمهوری اسلامی ایران در قطعنامه‌های شورای امنیت، انعقاد توافقنامه امنیتی میان عمان و ایالات متحده تفسیرهای دوگانه و نسبی از مقوله تروریسم، بایسته است حدود و دامنه اختیارات طرفین در این حوزه مشخص شود.

ب) با اینکه محور اصلی این موافقتنامه، موضوعات امنیتی، انتظامی و حقوقی هستند ولی هیچ‌گونه اشاره‌ای به نقش و جایگاه دستگاه قضایی نشده و حتی در مقام هماهنگی با آن نیز ضابطه‌ای مقرر نشده است.

ج) در بند «۱» از ماده (۱) عبارت «کنوانسیون‌های بین‌المللی» عبارتی مبهم بوده و شامل کلیه کنوانسیون‌های بین‌المللی حتی آنهایی که ایران به آنها نپیوسته نیز خواهد شد. در این صورت تعهداتی فراتر از فرآیند قانونی و خلاف قانون اساسی برای ایران ایجاد خواهد شد. در ضمن، کنوانسیون‌هایی که نام آنها اشاره شده بایستی با دقت بیشتری ذکر شوند. بدین معنا که ممکن است دولت جمهوری اسلامی ایران با توجه به مصالح خاصی به آنها پیوسته یا به‌طور محدود و مشروط آنها را قبول نموده باشد.

د) بند «۷» ماده (۱) به مبارزه با جرائم تروریستی و سازمان‌یافته فراملی اشاره کرده که بایستی میان طرفین کاملاً احصا شده و راهکارهای مشخصی برای مبارزه با آنها در نظر گرفته شود. در غیر این صورت ابهامی که ناشی از تعریف جرائم تروریستی و سازمان‌یافته وجود دارد ممکن است آسیب‌هایی را در اجرا به وجود آورد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تصویب این توافقنامه در راستای اولویت‌ها و اهداف سیاست خارجی و دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برای توسعه پلکانی فرآیند اعتمادسازی منطقه‌ای و مقدمه‌ای برای عملیاتی شدن سازمان‌های امنیتی درون‌سیستمی ارزیابی می‌شود و متناسب با کاستی‌ها و دغدغه‌های امنیتی مشترک، قابل تعمیم به کشورهای همجوار مانند پاکستان، افغانستان، عراق یا سایر اعضای شورای همکاری خلیج فارس نیز می‌باشد. در نتیجه با توجه به سوابق همکاری‌های امنیتی و ضرورت این همکاری‌ها و با عنایت به عدم برخورد مقررات موافقتنامه با اصول قانون اساسی، سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی و برنامه‌های توسعه، تصویب موافقتنامه در اجرای اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران لازم به نظر می‌رسد.